

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโอนการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปได้ของการขยาย
ความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล
The Development of an Instructional Process Based on the Transferring of Learning Approach
and the Elaboration Likelihood Model of Persuasion to Promote Nursing Practice Skills and
Attitude towards Gerontological Nursing for Nursing Students

นัตยา รัตนอัมภา¹ และ วิชัย เสวกงาม^{2*}

Nattaya Rattana-umpa¹ and Wichai Sawekngam^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโอนการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปได้ของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล ตัวอย่างในการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน คือ นักศึกษาพยาบาล จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ มีค่าความเที่ยงภายในผู้ให้คะแนน เท่ากับ .934 และแบบวัดเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค และ 0.825 ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ คือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ขั้นตอนการเรียนการสอน ซึ่งมี 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสามารถ ขั้นสร้างโครงสร้างความรู้และวางแผนการพยาบาล ขั้นปฏิบัติการพยาบาล และขั้นไตร่ตรองและสรุปความคิดรวบยอด (4) การกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้ (5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) ผลการใช้กระบวนการเรียนการสอน พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในภาพรวมภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน, การถ่ายโอนการเรียนรู้, ความเป็นไปได้ในการขยายความของ
การโน้มน้าวใจในการขยายความ, ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ, นักศึกษาพยาบาล

Article Info: Received 18 July, 2018; Received in revised form 21 July, 2021; Accepted 28 July, 2021

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: nattaya.rnp@mahidol.ac.th

Ph.D. Candidate in Curriculum and Instruction Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Email: nattaya.rnp@mahidol.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: wichai.sw@hotmail.com

Lecturer in Curriculum and Instruction Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University

Email: wichai.sw@hotmail.com

* Corresponding Author

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนจากทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

Abstract

The objective of this study was to develop an instructional process based on the transferring of learning approach and the elaboration likelihood model of persuasion to promote nursing practice skills and attitude towards gerontological nursing for nursing students. Thirty-six purposive samples of Mahidol University nursing students were selected. The research instruments included rubric scores which the intra-rater reliability was .934 and the attitude test towards gerontological nursing which Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.825. The research finding illustrated that the instructional process was composed of five components: 1) principles; 2) objectives; 3) the four-step instruction which was motivation and ability stimulation, creating foundation knowledge and nursing care plan, nursing practice, and reflection and conclusion; 4) identifying learning concepts, and 5) assessing an instructional process. Moreover, the result of using the instructional process showed that after the experiment, the sample group had higher scores in both nursing practice skills and attitude towards gerontological nursing at the significant level of 0.05.

Keywords: the development of an instructional process, transfer of learning approach, elaboration likelihood model of persuasion, nursing practice skills and attitude toward gerontological, nursing

บทนำ

ปัจจุบันโครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะประชากรสูงอายุ (population aging) จากปี 2537 ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุสูงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ผลการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยปี 2557 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด และโดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีอายุอยู่ในช่วงวัยต้น อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 29.9 เป็นผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70-79 ปี และร้อยละ 13.6 เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่ภาวะประชากรสูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ป่วยกลุ่มใหญ่ในระบบบริการสุขภาพ เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของกระบวนการสูง เป็นผลให้มีความเจ็บป่วยทั้งการเจ็บป่วยที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ จนถึงความเจ็บป่วยหลายระบบที่มีความซับซ้อน ซึ่งภาวะเจ็บป่วยนี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหากไม่ได้รับการดูแลจากบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ (Kristen, 2017)

การศึกษาวิชาชีพพยาบาลเป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการด้านสุขภาพ มีเป้าหมายเพื่อเตรียมพยาบาลให้มีสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพ คือมีความรู้และทักษะในศาสตร์ทางการพยาบาลซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในภาวะสุขภาพดีและเจ็บป่วย โดยจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่เป็นสาระสำคัญของวิชาชีพพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของประเทศและสังคมโลกที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและประชาชน เพื่อให้บัณฑิตพยาบาลมีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสังคม (สภาการพยาบาล, 2552) ฉะนั้นในสภาพการณ์ที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุ สถาบันการศึกษาพยาบาลที่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเตรียมนักศึกษาพยาบาลให้มีความพร้อมและทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลให้แก่ผู้สูงอายุอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พบว่า คณะพยาบาลศาสตร์มีรายวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นรายวิชาในภาคทฤษฎี มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบาย สุขภาพ ทฤษฎีการสูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ความต้องการของผู้สูงอายุ และ ปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ จัดการเรียนการสอนโดยผู้สอนที่มีความชำนาญในการพยาบาลเฉพาะทางผู้สูงอายุ ซึ่งนักศึกษา จะต้องนำความรู้ดังกล่าวไปให้การพยาบาลผู้สูงอายุในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 และ 2 ซึ่งเป็นรายวิชา ที่เน้นให้การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาในระบบต่าง ๆ โดยเชื่อมโยงพยาธิสภาพของโรคจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติการพยาบาล จัดการเรียนการสอนโดยผู้สอนที่มีความชำนาญในการพยาบาลเฉพาะโรคในระบบต่าง ๆ ของร่างกาย แต่จากการตรวจสอบ แผนการพยาบาลของนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 ในช่วงปีการศึกษา 2557-2558 พบว่า นักศึกษาพยาบาลมุ่งเน้นให้การพยาบาลเฉพาะปัญหาสุขภาพที่มีสาเหตุจากความผิดปกติของร่างกายในระบบต่าง ๆ โดยที่ไม่ได้นำปัจจัยความเป็นผู้สูงอายุ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ และความผิดปกติที่พบบ่อยในผู้สูงอายุมาวางแผนการพยาบาล จึงกล่าวได้ว่า นักศึกษาไม่สามารถบูรณาการศาสตร์ ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุมาให้การพยาบาลผู้ป่วยได้ และยังไม่มิตักะในการปฏิบัติพยาบาลผู้สูงอายุที่เกิดจากความเข้าใจในผู้สูงอายุ ซึ่งจำเป็นต้อง ได้รับการพัฒนา

การพัฒนาทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ จำเป็นต้องพัฒนาให้นักศึกษาพยาบาลมีเจตคติต่อการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุควบคู่กัน เนื่องจากเจตคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจ ตั้งใจเรียนมากขึ้น การแสดงออกของพฤติกรรมให้การพยาบาลผู้สูงอายุจะเป็นไปในรูปใดนั้น ความสำคัญส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับเจตคติที่นักศึกษาพยาบาลมีต่อการพยาบาลผู้สูงอายุ นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีจะให้การพยาบาลด้วยความใส่ใจ (Gaberson et al., 2014) ดังนั้น ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัย จึงสนใจพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยพิจารณาตามสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนและบริบทของคณะพยาบาลศาสตร์ตามข้อมูลที่กล่าวไว้ข้างต้น และได้นำแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจ มาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้มีหลักการของการเรียนรู้คือ เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้เดิม หรือสิ่งที่เคยเรียนรู้ ไปยังบริบทที่แตกต่างไปจากเดิมหรือไปสู่สิ่งใหม่ ตลอดจนการนำความรู้ไปใช้ในวิธีการต่าง ๆ รวมถึงเป็นทักษะที่ใช้ทักษะจากสถานการณ์ในการแก้ปัญหาหนึ่งไปยังสถานการณ์อื่น (Perkins & Salomon, 2012) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลศาสตร์ ที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งการเรียนภาคทฤษฎีนั้นจะช่วยเสริมและสนับสนุนให้การเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นไปได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพ ในขณะที่ความรู้จากภาคปฏิบัติจะช่วยเสริมความรู้ทางภาคทฤษฎีให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น (Emerson, 2007)

รูปแบบความเป็นไปได้ของการขยายความในการโน้มน้าวใจ ทฤษฎีนี้มองว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและความคิดเป็นพื้นฐาน การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมจึงเป็นไปตามการไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับเข้ามา การปรับเปลี่ยนเจตคติที่เกิดจากไตร่ตรองข้อมูล จึงเป็นเจตคติผ่านกระบวนการรู้คิดของบุคคล ซึ่งจะทำให้มีแนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมจากเจตคตินั้นอย่างถาวร (Schumann et al., 2012)

ผลจากการศึกษาแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปได้ของการขยายความในการโน้มน้าวใจ ผู้วิจัยเชื่อว่า รูปแบบความเป็นไปได้ของการขยายความในการโน้มน้าวใจ จะทำให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการพยาบาลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน และเชื่อว่า แนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้จะการสร้างให้นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมพยาบาลที่เกิด

จากการถ่ายโยงความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ จากประสบการณ์เดิมสู่ประสบการณ์ใหม่ เกิดเป็นทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจที่พัฒนาขึ้น โดยการเปรียบเทียบทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้กระบวนการเรียนการสอน และศึกษาพัฒนาการของทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล

วิธีการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน โดยการวิจัยขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลผู้สูงอายุ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุ และการพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ให้เหมาะสม

1. ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ตัวอย่างในการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุที่พัฒนาขึ้น เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ จำนวน 1 แผน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พิจารณาความเหมาะสมของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และประเด็นอภิปรายปัญหาด้านเจตคติที่มีต่อผู้สูงอายุ ขั้นตอนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน เวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนการเรียนการสอน และวิธีการวัดและประเมินผล โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) ค่าที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง .875-1.00 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองสอนเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในภาพการเรียนการสอนจริงโดยทดลองสอนกับนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 12 คนที่ขึ้นฝึกปฏิบัติต่างกลุ่มและต่างช่วงเวลากับตัวอย่าง พบว่า สามารถใช้แผนการเรียนการสอนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเหมาะสมกับสภาพการสอนจริง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์สำหรับวัดทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุของนักศึกษาพยาบาล กำหนดให้ทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุมี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การประเมินภาวะสุขภาพ 2) การวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาล 3) การวางแผนการพยาบาล 4) การปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ และ 5) การประเมินผลการพยาบาล โดยเกณฑ์รูบริกส์แบบการประเมินภาวะสุขภาพและการวางแผนการพยาบาลใช้สำหรับประเมินองค์ประกอบด้านการรวบรวมข้อมูล การวินิจฉัยข้อมูล การวางแผนการพยาบาล และการประเมินผล ส่วนองค์ประกอบด้านการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ ใช้เกณฑ์รูบริกส์ในการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ แต่ละเกณฑ์มีค่าคะแนนระหว่าง 0-5 คะแนน การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน พบว่า เกณฑ์การให้คะแนนส่วนใหญ่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์มากกว่า 0.5 โดยอยู่ระหว่าง 0.714-1.00 ผู้วิจัยจึงได้นำผลการตรวจสอบคุณภาพและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเกณฑ์ให้คะแนนแบบรูบริกส์ จากนั้นนำเกณฑ์การให้คะแนนไปใช้ตรวจให้คะแนนรายงานการประเมินภาวะสุขภาพและการวางแผนการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 2 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ให้คะแนน (interrater reliability) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 และผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 คะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 และผู้วิจัย และคะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 และผู้วิจัย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้ง 3 คู่ ($r = .813, .804$ และ $.903$ ตามลำดับ) ส่วนค่าความเที่ยงภายในผู้ให้คะแนน (intra-rater reliability) วัดห่างกัน 1 สัปดาห์ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .934$) สำหรับเกณฑ์รูบริกส์ในการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยนำเกณฑ์การให้คะแนนไปทดลองใช้สังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 2 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงระหว่างผู้ให้คะแนน (interrater reliability) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 และผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 คะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 และผู้วิจัย และคะแนนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 และผู้วิจัย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้ง 3 คู่ ($r = .782, .813$ และ $.843$ ตามลำดับ)

2.2.2 แบบประเมินตนเองของนักศึกษาพยาบาลด้านเจตคติในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ เป็นแบบประเมินประเภทมาตรวัดประมาณค่า (Likert's scale) 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ของแบบวัดที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง .714-1.00 และจากการนำแบบวัดไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลจำนวน 35 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง นำผลมาวิเคราะห์ตามสูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.825

3. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองใช้และศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนกับนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่เรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1 ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 36 คน และจัดกลุ่มแบบสุ่มกลุ่มละ 12 คน แต่ละกลุ่มได้รับการเรียนการสอนต่างช่วงเวลากันด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กลุ่มละ 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 21 ชั่วโมง รวมระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองใช้และศึกษาผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ รวมเป็น 252 ชั่วโมง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) ใช้การวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-test post-test design)

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองทางจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสโครงการ IRB-NS 2016/66.0310 วันที่รับรอง 13 มกราคม 2560 ก่อน

การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างในการแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย (informed consent form) โดยผู้วิจัยได้อธิบายพร้อมมอบหมายเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย ระยะเวลาของการเข้าร่วมการวิจัย แนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลกระบวนการเรียนการสอน ประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับ ความเสี่ยงและความไม่สะดวกที่อาจเกิดขึ้น หลักเกณฑ์ในการยุติการวิจัย และการพิทักษ์ สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะเสนอผลการวิจัยในภาพรวมไม่เปิดเผยข้อมูลที่ระบุตัวบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการเปรียบเทียบคะแนนทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาลของกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างก่อนการทดลองและหลังภายหลังการทดลอง ใช้สถิติทดสอบค่าที (t -test) ส่วนการวิเคราะห์ร้อยละของคะแนนทักษะปฏิบัติการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นภายหลังการทดลองใช้คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (ศิริชัย กาญจนวาสิ, 2552)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธี content analysis โดยสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลและข้อความจากแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนบันทึกภายหลังจบการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผู้สอนเป็นผู้บันทึกในช่วงเวลาก่อนเรียน การอภิปรายกลุ่มระหว่างเรียน

ผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยมี ดังนี้

1. ผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 4) การกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

1) หลักการของกระบวนการเรียนการสอนฯ กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ได้แก่ (1) การให้ผู้เรียนเกิดความต้องการการเรียนรู้ โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความแตกต่างทางความคิด และเกิดแรงจูงใจในการแสวงหาความรู้ (2) การให้ผู้เรียนได้ประมวลผลข้อมูลและสร้างโครงสร้างความรู้ ผูกเชื่อมโยงความรู้ และนำไปวางแผนการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุในบริบทต่าง ๆ (3) การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ประมวลได้มาฝึกปฏิบัติในบริบทที่ต่าง ๆ ที่หลากหลาย (4) การให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจด้วยตนเองและกลุ่ม ด้วยการไตร่ตรองข้อมูล สะท้อนความคิดเกี่ยวกับความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อโต้แย้งต่าง ๆ และนำไปสู่การสรุปหลักการและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ (5) การให้ผู้เรียนได้รับการตรวจสอบการเรียนรู้ โดยผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน

2) วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน มี 2 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นเตรียมการสอน เป็นการวางแผนการสอนและเตรียมความพร้อมผู้เรียน และ (2) ขั้นตอนการสอน

(1) ขั้นเตรียมการสอน เป็นการวางแผนการจัดการเรียนการสอน และการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยการปฐมนิเทศเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการสอน บทบาทผู้เรียน และทบทวนความรู้เดิมและทักษะการพยาบาลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุก่อนการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนการสอน

(2) ขั้นตอนการสอน ตามกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสามารถ คือขั้นตอนที่ผู้สอนสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้คำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่พบในผู้ป่วยสูงอายุที่เจ็บป่วยแต่ละรายทั้งปัญหาด้านสุขภาพและประเด็นปัญหาด้านเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความแตกต่างทางความคิด และพยายามท้าทายผู้เรียนให้แสวงหาความรู้ ค้นหาความรู้เพิ่มเติม และทบทวนความรู้ที่มีมาก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความต้องการการเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และนำข้อมูลที่ประมวลได้ไปสร้างโครงสร้างความรู้ เพื่อนำไปเป็นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ รวมถึงนำความรู้ที่ประมวลได้ไปใช้ในการขยายความข้อมูลและไตร่ตรองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ

ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างโครงสร้างความรู้และวางแผนปฏิบัติการพยาบาล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ประมวลผลข้อมูลได้จากความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ใหม่ในการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ นำมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน และสร้างเป็นโครงสร้างความรู้เพื่อนำไปเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งได้เรียนรู้ใหม่ และนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุในบริบทต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมถึงการนำความรู้ที่ประมวลได้ไปใช้ในการขยายความรู้ ความคิดที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุให้กว้างยิ่งขึ้น โดยผู้สอนชี้แนะแนวทางในการสร้างโครงสร้างความรู้ ตรวจสอบโครงสร้างความรู้และประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนในการวางแผนให้การพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ พร้อมให้ข้อเสนอแนะที่ถูกต้องและครอบคลุมยิ่งขึ้นทั้งประเด็นปัญหาด้านสุขภาพและประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการพยาบาล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยสูงอายุที่เจ็บป่วยตามแผนการพยาบาลที่ได้วางแผนไว้ในบริบทที่ต่าง ๆ ที่หลากหลาย โดยผู้เรียนนำเสนอแผนการพยาบาล ปรับแก้ไขแผนการพยาบาลให้ถูกต้องและครอบคลุม และฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลที่วางแผนไว้ ฝึกประยุกต์โครงสร้างความรู้ที่ประมวลได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลภายใต้เงื่อนไขใหม่ และบริบทใหม่ที่หลากหลาย ฝึกเลือกใช้กลวิธีการคิดและแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสม ฝึกการวางแผน ตรวจสอบความสมเหตุสมผล และประเมินผล และปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลตามคำแนะนำของผู้สอน ผู้สอนตรวจสอบและประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับการปฏิบัติการพยาบาล ให้ความช่วยเหลือ และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นไตร่ตรอง และสรุปความคิดรวบยอด เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ร่วมกันระหว่างเพื่อนและผู้สอนด้วยการอธิบายความคิด ให้เหตุผล ให้ข้อโต้แย้ง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง วิเคราะห์แยกแยะประเด็นปัญหา ตรวจสอบ เปรียบเทียบกระบวนการคิดและความรู้สึกนึกคิดของตนเองกับผู้อื่น และนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มมาไตร่ตรองและสะท้อนความคิด เพื่อนำไปสู่การสรุปหลักการและความคิดรวบยอดทั้งด้านทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ เพื่อนำไปใช้ในการถ้อยแถลงการเรียนรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุในครั้งต่อไป โดยที่ผู้สอนตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านทักษะและด้านเจตคติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงการชี้แนะข้อมูลเพิ่มเติมด้านเจตคติ

4) การกำหนดขอบเขตในการเรียนรู้ การมอบหมายผู้ป่วยให้ผู้เรียนดูแลและศึกษา มีหลักการพิจารณาความเหมาะสมของผู้ป่วยหรือประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ ได้แก่ (1) ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา (2) ความรุนแรง ความซับซ้อนของปัญหาทางการพยาบาล และความยากง่ายของประเด็นปัญหาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุ (3) ความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ของผู้เรียนและความสามารถของผู้เรียน

5) การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ (1) การวัดและประเมินผลก่อนการใช้กระบวนการเรียนการสอน (2) การวัดและประเมินผลระหว่างการใช้กระบวนการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนการเรียนรู้

เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการพยาบาลผู้สูงอายุ และความรู้สึกที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน (3) การวัดและประเมินผลหลังการใช้กระบวนการเรียนการสอน

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเป็นไปได้ของกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเป็นไปได้ของกระบวนการเรียนการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อความเหมาะสมของหลักการในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน การกำหนดขั้นตอนการสอน การกำหนดระยะเวลาในการสอนแต่ละชั้น การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและวิธีการสอน การกำหนดบทบาทผู้สอน การกำหนดบทบาทผู้เรียน และการกำหนดการประเมินผลการใช้กระบวนการเรียนการสอน พบว่า ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดย 0.714-1.000

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเป็นไปได้ของกระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

ภายหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในภาพรวม ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยคิดเป็นคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (developmental score: DS) ร้อยละ 55.74

อภิปรายผล

การอภิปรายเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโยงการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่น คือ 1) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางปัญญา การฝึกฝนรวบรวมข้อมูล และการเลือกใช้ข้อมูล เพื่อนำมาประมวลผล และประยุกต์ใช้ข้อมูลด้วยการเชื่อมโยงความรู้อุณหภูมิกับความรู้ใหม่ในบริบท สถานการณ์และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่หลากหลาย จากง่ายไปสู่ซับซ้อนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางปัญญา และสามารถประยุกต์การเรียนรู้ไปวางแผนการพยาบาลในบริบทใหม่ได้ 2) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนากระบวนการรู้คิดของผู้เรียน ด้วยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับกับความรู้เดิม ฝึกเลือกใช้กลวิธีการคิดและแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสม ฝึกการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินผล จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการรู้คิด และสามารถประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาทางการพยาบาลในสถานการณ์ใหม่ได้ 3) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย การกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้ จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างมี

ความหมาย ทำให้ผู้เรียนปฏิบัติการพยาบาลด้วยความรู้และความเข้าใจ และปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีคุณภาพ

4) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุด้วยกระบวนการโน้มน้าวใจทางปัญญาผ่านกระบวนการทางสังคม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ การอภิปราย การขยายความ การโต้แย้ง มีส่วนช่วยเสริมสร้างเจตคติด้วยการคิดไตร่ตรองข้อมูลทำให้เจตคติที่เกิดขึ้นเป็นเจตคติที่คงทนมากกว่าเจตคติที่เกิดจากการโน้มน้าวใจจากความรู้สึก ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้ จึงเป็นกระบวนการเรียนที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ ทักษะปฏิบัติ และเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนการสอนมีข้อจำกัด คือ ความเป็นไปได้ของการใช้กระบวนการเรียนการสอนฯ และความยากง่ายในการสร้างแรงจูงใจและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ 1) สภาพการณ์ของบริบทและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพความหนักเบาของหอผู้ป่วยและสถานะของผู้ป่วยที่พบในหอผู้ป่วยควรมีความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหาสุขภาพเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน 2) ผู้สอนจะต้องมีคุณลักษณะเป็นนักคิดวิเคราะห์ สามารถตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างท้าทาย และมีความสามารถในการประเมินสถานะสุขภาพของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม 3) ผู้เรียนจะต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมุ่งพัฒนาตนเอง หากพบว่าผู้เรียนไม่มีคุณลักษณะดังกล่าวผู้สอนจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง

2. ผลการใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดการถ่ายโอนการเรียนรู้และรูปแบบความเป็นไปของการขยายความในการโน้มน้าวใจเพื่อส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุสำหรับนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัย พบว่า ตัวอย่างมีทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในภาพรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในภาพรวมเพิ่มขึ้นโดยคิดเป็นคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ (developmental score: DS) ร้อยละ 55.74 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น การจัดการเรียนการสอนในระหว่างที่มีการขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ตามกระบวนการเรียนการสอน สามารถส่งเสริมทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสามารถ การมอบหมายให้นักศึกษาพยาบาลเลือกสรรผู้ป่วยก่อนการฝึกปฏิบัติตามความเหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เตรียมความรู้ และวางแผนในการปฏิบัติการพยาบาลก่อนฝึกปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจก่อนการให้การดูแลผู้ป่วย การพิจารณาหมายผู้ป่วยสูงอายุที่มีภาวะสุขภาพจากภาวะซับซ้อนน้อยไปมาก เป็นการกระตุ้นความสามารถผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเลือกศึกษาผู้ป่วยสูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยตนเองตามความสนใจ การใช้คำถามและประเด็นปัญหาที่ท้าทาย เป็นการกระตุ้นแรงจูงใจและความสามารถของผู้เรียนมีผลทำให้ผู้เรียนตื่นตัวต่อการเรียน นำไปสู่การศึกษาหาความรู้ ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสามารถผู้เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนจึงส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีทักษะในการประเมินภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ

2. ขั้นสร้างโครงสร้างความรู้และวางแผนปฏิบัติการพยาบาล การสร้างโครงสร้างความรู้ด้วยการนำข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมได้ไปประมวลผล เปรียบเทียบองค์ประกอบที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน ทำให้ผู้เรียนได้ฐานความรู้ที่จะนำไปเชื่อมโยงกับสิ่งใหม่ที่ได้เรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้ไปวางแผนปฏิบัติการพยาบาล การฝึกสร้างโครงสร้างความรู้และฝึกการเชื่อมโยงความรู้ในบริบทต่าง ๆ ที่หลากหลาย ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนนี้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล และการประเมินผลการพยาบาล นอกจากนี้ความรู้ที่ผู้เรียนประมวลผลได้จะเป็นฐานความรู้ ที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการขยายความรู้ ความคิดที่เกี่ยวข้องกับเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุให้กว้างยิ่งขึ้น และนำไปสู่ทิศทางการมีเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุ ซึ่งอาจมีทิศทางบวกหรือลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูลของผู้เรียนประมวลได้

3. **ขั้นปฏิบัติการพยาบาล** การให้นักศึกษาพยาบาลได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามแผนการพยาบาลที่วางแผนไว้ ซึ่งเป็นแผนการพยาบาลที่นำความรู้จากสร้างโครงสร้างมาใช้ ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีการปฏิบัติการพยาบาลด้วยความเข้าใจ ส่งผลให้การพยาบาลมีคุณภาพ การฝึกเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาทางการพยาบาลภายใต้เงื่อนไขใหม่ และบริบทใหม่ที่หลากหลาย การฝึกเลือกใช้กลวิธีการคิดและแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเฉพาะเจาะจงและเหมาะสม การฝึกการวางแผน ตรวจสอบความสมเหตุสมผล และการประเมินผลร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีการพัฒนาทักษะการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ประสบการณ์ตรงที่ได้รับระหว่างปฏิบัติการพยาบาลให้แก่ผู้สูงอายุจะเป็นฐานข้อมูลที่ผู้เรียนจะนำไปไตร่ตรอง และมีผลต่อทิศทางการมีเจตคติในการพยาบาลผู้สูงอายุ

4. **ขั้นไตร่ตรอง และสรุปความคิดรวบยอด** การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไตร่ตรอง ทำความเข้าใจและสรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเองและกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ร่วมกันระหว่างเพื่อนและผู้สอน การที่ผู้เรียนได้อธิบายความคิด ให้เหตุผล ให้ข้อโต้แย้ง รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง วิเคราะห์แยกแยะประเด็นปัญหา ตรวจสอบ เปรียบเทียบกระบวนการคิดและความรู้สึกนึกคิดของตนเองกับผู้อื่น และนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มมาไตร่ตรองและสะท้อนความคิด โดยที่ผู้สอนตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านทักษะและด้านเจตคติ และให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงการชี้แนะข้อมูลเพิ่มเติมด้านเจตคติทำให้ผู้เรียนได้หลักการและความคิดรวบยอดทั้งด้านทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ้อยแถลงการเรียนรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุในครั้งต่อไปได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการเรียนการสอนไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ปฏิบัติการสอน

สถาบันการศึกษาพยาบาลควรส่งเสริมให้อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และหลักการพยาบาลผู้สูงอายุ เพื่อที่จะสามารถบูรณาการความรู้และศาสตร์การพยาบาลผู้สูงอายุเข้ากับการพยาบาลผู้ป่วยโรคเรื้อรังและวิกฤตได้ จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจผู้สูงอายุ ปฏิบัติการพยาบาลผู้สูงอายุด้วยความเข้าใจ และให้การพยาบาลผู้สูงอายุได้ครอบคลุมแบบองค์รวม ในขณะเดียวกัน ควรส่งเสริมให้อาจารย์พยาบาลมีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสอน เพื่อที่จะสามารถนำเทคนิคและวิธีการสอน มาประยุกต์กับกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย ทำให้การเรียนการสอนระหว่างการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมีแปลกใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หรือการเปรียบเทียบกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นกับวิธีการสอนอื่น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุไทย พ.ศ. 2557*. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พัลลิเคชัน.
 สภาการพยาบาล. (2552). *แผนพัฒนาการพยาบาลและการผดุงครรภ์แห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550-2559*. ศิริยอดการพิมพ์.
 ศิริชัย กาญจนवासี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Emerson, R. J. (2007). *Nursing education in the clinical setting*. Mosby.

- Gaberson, K., Oermann, M., & Shellenbarger, T. (2014). *Clinical teaching strategies in nursing* (4th ed.). Springer.
- Kristen, L. M. (2017). *Gerontological nursing competency for care*. Jones & Bartlett Learning.
- Perkins, D. N., & Salomon, G. (2012). Knowledge to go: A motivational and dispositional view of transfer. *Educational Psychologist*, 47(3), 248-258.
- Schumann, D. W., Kotowski, M. R., Ahn, H. Y., & Haugtvedt, C. P. (2012). The elaboration likelihood model: A 30-year review. In S. Rogers, & E. Thorson (Eds.), *Advertising theory* (pp. 51-68). Routledge.